

Izhaja
vsak drugi in četrti
četrtek v mesecu.

Naročnina
stane
80 kr. na leto.

Posamezne številke
se dobivajo po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo
dela, ali delo-
dajavcev, ki iščejo
delavcev, se vspre-
majajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 17.

V Ljubljani, 8. julija 1897.

Letnik III.

Kaj poročajo obrtni nadzorniki o letu 1896.

Ob kratkem je »Glasnik« že omenjal, da je izišlo poročilo obrtnega nadzorništva za prošlo leto. Nekaj važnejših stvari povzemamo iz njega.

Obrtnih nadzornikov imamo sedaj v Avstriji 19; njim pomaga 23 nadzorovalnih uradnikov. Za celo Galicijo in Bukovino je en sam nadzornik; preveliko okrožje je tudi pri nas, ko ima jeden nadzornik polovico Štajarske in celo Kranjsko in drugi drugo polovico Štajarske in celo Koroško.

Iz celega poročila se jasno vidi, kako so vključeni obrtni nadzorniki. Po svojem poklicu bi morali biti nekakšni javni zastopniki delavcev, toda po svoji službi so uradniki — pisarji, katerih glavno opravilo je pisarjenje z raznimi uradi. Tako n. pr. so uradom l. 1896 poslali 9450 (l. 1895: — 7267) spisov; s podjetniki s imeli 2540 (1895: — 2739) spisov, z delavci pa 6742 (1895: — 6522). Tu pa ne smemo pozabiti, da nadzorniki najlozje odlagajo odgovore delavskim pismom. Več slučajev poznamo, ko je delavec čakal več nego leto na odgovor in ga še ni prejel.

Pri tolikih pisarijah ni čuda, če je nadziranje jako malo. Vlansko leto so obiskali nadzorniki 10.911 podjetij. Kako, je druga stvar, a za celo Avstrijo je že ta številka zelo zelo majhna.

Vlada nekam nerada vidi nadzornike. Najpreje je že to čudno, da niso njihovi spisi v tistem kraju, kjer bivajo nadzorniki, poštnine prosti. Menda si mislijo, naj bi nadzornik sam prenašal svoja pisma po svojem kraju. Dalje vlada pri nadzornikih nesrečni p a v š a l n i r e d. Nekaj denarja se dá vsakemu na razpolago in to ima za uradno stanovanje, za pota, za pisarniške potrebe, za pisarja in služabnika. Pri takem redu vlada največkrat najhujši nered.

A še bolj razvidimo, kako malo pomena prilaga vlada obrtnim nadzornikom, iz odloka, ki ga je izdalo notranje ministerstvo v zvezi s trgovskim vlansko leto (št. 28.267). V tem odloku se pravi, da politične gosposke niso zavezane prijavljati obrtnim nadzornikom,

kakšen vseh so imele njihove pritožbe proti delodajavcem z ozirom na zavarovanje proti nezgodam.

Poročila sama so sestavljena po starem kopitu. Nadzorniki se bojé večinoma zameriti podjetnikom in vladi in zato rajše hvalijo, ali vsaj molčé, nego bi govorili odkrito. Veseli nas, da se jim ni treba več pečati s popisovanjem stavk in dogodivših se nezgod, ker je to stvar vzelo v roke trgovsko ministerstvo.

Glavne tožbe, s katerimi se upajo nadzorniki na dan, so tožbe o slabih delavskih stanovanjih, vzlasti pri obrtnih pomočnikih in pa o nedeljskem počitku. Nekateri obrti, med njimi v prvi vrsti pekovski se še nič ne menijo za zakon dné 16. jan. 1895 in nočejo o nedeljskem počitku nič vedeti. Obrtna gosposka bi imela tu važno in lepo nalogo, a kakor se zdi, ne drži tudi v tem slučaju, kot v drugih z delavci. Zakoni so menda samo zato, da branijo podjetnike ali ka-li.

Neki obrtni nadzornik je v preteklem letu spravil v tir neko važno stvar, na katero posebno opozarjamo svoje bravce.

Po § 78. obrtnega reda sme podjetnik delavcu odtrgati pri plači toliko, kolikor so vredne stvari, ki mu jih je dal »v natori« n. pr. živež itd.; ravno tako sme po § 90. odtrgati mu tako imenovane konvencionalne kazni. Podjetniki so pa poleg tega pritrgovali plačo, če je kak delavec poškodoval kako orodje. — Obrtni zakon tega ne pozna, ker pravi, da se mora plača cela v denarju izplačati in izjemi ima samo dve imenovani.

Neki nadzornik se je v tem oziru obrnil na trgovsko ministerstvo in to je dne 13. sept. 1896, št. 33.608 izreklo, da podjetniki nimajo pravice odtrgovati pri plači za poškodovanje pri delu.

Na dve stvari moramo še posebej opozarjati, ki se nam zdita posebne važnosti:

1. Premalo se ozira nadzorništvo na bolézni, ki so zvezane z obrtnim delom.

Dozdaj je treba nazaanjati le tako imenovano fosforno nekrozo, — bolezen, ki se dobi vzlasti po žvepleničarnah in sploh pri podjetjih, kjer se rabi fosfor. Ta namreč razjeda kosti.

A boleznij, ki se dobe pri delu je pač več nego fosforna nekroza. Zato bi bila statistika v tem oziru

Naročajte „Glasnik“!

nujno potrebna. Če tega dela ne vzmoro obrtni nadzorniki sami, naj bi poskrbele zato v zvezi z njimi bolniške blagajne.

2. Vlansko leto se je spramenil domovinski zakon. Vsak delavec, ki prostovoljno, brez prenehljaja prebiva v kaki občini 10 let, dobi tam domovinsko pravico. A to bivanje bo moral delavec natančno izkazati, ker se bodo občine branile, kar se bodo mogle.

Dokaz je mogoč samo z delavskimi knjižicami.

Sedaj je pa s temi knjižicami velik križ. Podjetniki jih časih izgube, časih jih nočejo dati n. pr. če delavec brez odpovedi izstopi ali ob času stavke, in tako se lahko dogodi, da bodo delavci hudo oškodovani, če se to prav ne uredi. Tu imajo dovolj dela nadzorniki. Delavce same pa opozarjamo, naj natančno pazijo, da bodo njihove delavske knjižice v tem oziru v redu.

S tem smo dokončali svoj pregled o vlanskem obrtnem nadzorništvu, kateremu manjka pred vsem samostojnosti.

In te samostojnosti jim manjka zato, ker nima nobene samostojnosti delavski stan, v katerega korist bi morali delovati obrtni nadzorniki. Naše geslo je torej in ostané: Boj za samostojnost delavskega stanu.

Naša organizacija.

Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani je izdalo v 19. do 26. tednu 110 gl. 60 kr. za podporo svojim obolelim članom. Društvu v podporo so darovali nastopni gg. dobrotniki: J. K. 13 gl., A. Kalan, stolni kanonik 5 gl., Jos. Brešar, kaplan v Postojni 1 gl. 50 kr. Bog povrni stotero!

Slovensko katoliško delavsko društvo je priredilo v nedeljo, dne 4. t. m. ljudski shod v Zgor. Kašlju. Društveni predsednik gosp. Ziller otvori shod in pozdravlja v imenu društva zbrane zborovalce ter jih pozivlja, da si izvolijo predsedništvo shodu. Predsednikom je bil izvoljen gosp. Rešek, namestnikom g. Ziller, zapisnikarjem g. Iga. Mercina. — K prvi točki dnevnega reda: »Kaj zahteva krščanski socializem«, je govoril gosp. Jakopič, povdarjajoč potrebe delavskega ljudstva, kateremu opomoči je naloga kršč. socializma. Omenja dalje raznih nedostatkov pri bolniških blagajnah ter povdarja potrebo združenja bolniških blagajnic v dosego njihovega namena. — Gostinčar je govoril o političnem položaju, kažoč na dogodke v državnem zboru. Socialna demokracija postavila se je na stališče nemških liberalcev in nacjonalcev ter je pozabivša lastnih svojih načel rohnela v zvezi z razljutenimi Nemci proti jezikovni naredbi. Ustavni voz se je ustavil in s tem se je mnogo škodovalo ljudstvu; k temu so pripomogli tudi soc. demokratje. Potrebujemo raznih socialnih reform, državni zbor pa počiva doma. Mi ne smemo tudi nikdar pozabiti, da smo Slovenci in da se moramo

kot taki pripraviti za prihodnost. Naj pride kar hoče, mi hočemo ostati zvesti privrženci Habsburški hiši. Konečno je stavil tri resolucije: v prvi se priznava popolno soglasje s postopanjem drž. posl. dr. Kreka v državnem zboru ter se mu izreče popolno zaupanje. V drugi se protestuje proti surovemu postopanju nemških liberalcev in soc. dem. v državnem zboru radi jezikovne naredbe, ker se s tacim postopanjem ruši temelj parlamentarizmu. V tretji se izraža osrednji vladi popolno soglasje glede jezikovne naredbe, ker ista deloma vsaj tvori narodno enakopravnost. Resolucije so bile soglasno vsprejete. K zadnji točki je Gostinčar priporočal ustanovitev pevskega zbora ali pa pevskega društva. Koder prebivajo Slovenci glase se milodoneče domače pesmi, lepo je, ako se te pesmi prepevajo z ubranimi glasovi. Iz razloga, gojiti pošteno lepo slovensko petje, najtopleje priporoča to misel v uresničenje. — Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je predsednik z »Živio in slava klici« na cesarja in papeža zaključil lepo zborovanje.

Z Brezja, 27. junija. Pri shodu, ki sta ga sklicala gg. državna poslanca dr. Krek in Josip Pogačnik danes, v nedeljo popoldne na Brezjah, zbralo se je nad tristo mož kmetskega in obrtniškega stanu in nekaj gg. učiteljev in duhovnikov. Predsedoval je shodu mešenjski župan, namestoval je g. Jgn. Zupan iz Kamne Gorice, vlado je zastopal gosp. okrajni glavar iz Radovljice. Najprvo je poročal gosp. Pogačnik o preteklem zasedanju državnega zbora, ki je bil vsled že več kot otročje nagajivosti nemških šovinistov brez sadu. Da so imeli naši poslanci resno voljo, storiti kaj za svoje volilce, dokazal je z mnogimi predlogi, ki so jih stavili razni poslanci desnice, ki so čitateljem »Glas.« že znani. Končal je z obžalovanjem, da se je to zasedanje tako žalostno moralo završiti, vendar s tolažbo, da se vsaj nič slabega za kmeta ni storilo. — Pogled v prihodnost prepustil je g. dr. Krek u, ki je rekel, da je državni zbor nanj žalosten vtis napravil, da Avstrijo le še oseba tako skrbnega in delavnega vladarja drži, in da zanjo ni druge rešitve, kakor preustroj ustave, ki naj obstoji v avtonomiji zgodovinskih skupin dežel avstrijskih, v samostojnosti narodov in samostojnosti stanov, zlasti delavskih. Nezmisel je, da se hočejo avstrijske kronovine, tako različne po naravnih okolnostih in zgodovinskih pravicah, po enem kopitu centralistično vladati. Krivica je, da morajo posamezne narodnosti pri drugih večjih narodih beračiti za pravice, ki jim po natorni postavi gredo. Pobijal je liberalno frazo o ravnopravnosti. Tukaj velja: ne vsakemu jednako, ampak vsakemu svoje. Še večja krivica pa se godi stanovom, vzlasti delavskim in nič ne bo pomagala ne avtonomija dežel, ne narodov brez samostalnosti stanov. Žalostno je, kako morajo kmečki zastopniki v državnem zboru beračiti za kake drobtinice (ali če n. pr. v dež. zboru poslanci grajščakov in mest diktirajo, kaj in kako dolgo se morajo učiti otroci kmečkih starišev. Op. por.) Rešitev delavskih stanov iz rok judov in kapitalistov je pogoj rešitve narodov v Avstriji. Pri zadnji obstrukciji se ni šlo za nadvlado nemštva, ampak to je pesek v oči, ki ga je že tolikokrat v oči vrgel narodom kapitalizem, da bi ne videli njega.

Ko je gosp. Zupan zahvalil poslanca in so zborovalci zaklicali trikratni „Slava“ presvetlemu cesarju in Leonu XIII., je zaključil shod, ki je trajal okolu dve uri.

Slovensko katoliško delavsko društvo za Prevalje in okolico bo imelo svoje zborovanje v nedeljo, dne 18. julija ob 3. uri popoldne pri Stoklnu v Farni Vasi. — Vse ude in goste uljudno vabi

o d b o r.

Iz Strahol pri Zagorju. V zadnjem »Glasniku« smo čitali, kako surovo se obnašajo zagorski socijuzi. Da je to resnica, smo se tudi Straholčani dne 29. junija t. j. sv. Petra in Pavla dan prepričali. Predvečer sv. Petra in Pavla je napravil naš društvenik Fr. Zadnik s pomočjo svojih prijateljev kres, ter so pri tem tudi z možnarji streljali. To je pa bilo tukajšnjemu mokraču J. R. . . . . (vulgo spodnji polž) preveč; zatorej pograbi kol ter teče proti kresu, hoteč ajmohtarje s kresom vred potolči. Med potjo mu pa srce v hlače skoči ter se vrne domu. Drugi dan t. j. sv. Petra in Pavla, ko gre omenjeni Zadnik s svojo ženo v Podšentjur k sv. maši, ga že tukaj R. pozdravi s prokletim ajmohtarjem ter drugimi, jedino le mokračem domačimi izrazi. Proti poldnevu pa prilomasti s kolom na rami proti domu Zadnikovemu ter prične preklinjevaje razbijati po vratih. Ko vidi, da so vrata pretrdna, gre okrog hiše ter pri zadnjih vratih prilomasti v kuhinjo, kjer je žena pripravljala kosilo. Ko žena steče v sobo, prihiti nje mož Zadnik ter ga porine na prosto. Sedaj pa prične ta mokraški junak svoje delo ter vse cvetlice iz oken pobije ter dalje okrog hiše ropoče. Ko je Zadnik z družino pred obedom molil angeljevo česčenje, pridrvi s kamenjem v naročji ter prične z nova razbijati po zaklenjenih vratih. Ko le ne more notri, odide ter celo popoldne okrog razgraja ter ajmohtarje preklinja. Zares, daleč je privedel srečni darvinizem krotke ovčice Čobalove, da derečim ajmohtarskim volkovom niti pri belem dnevu ne privoščijo miru. Danes smo se Straholčani zopet prepričali ter do dobra sprevideli, kam zaide človek, ako mu socijalni demokrati iztrgajo zadnji verski čut iz srca. Le tako dalje, kolikor bolj boste drvili proti prepadu, toliko preje se bodete prekuonili vanj.

Železničar.

Kaj tvegajo železničarji? — Dne

26. junija 1897 ob 12. uri

42 minut je odpihal čerNoviški vlak iz Kolomeje v Galiciji proti Turki. Petnajst minut kasneje je prispel do mosta črez malo reko Kozáčovko in pri ti priliki se je dogodila grozna nesreča. Most je že star in vsled močnega deževja, ki se je zivalo tisto noč na zemljo, se mu je izpodkopal temelj. Ko se je privozil prtljažni voz na most, se je ta udrl in potegnil seboj l o k o -

motivo, poštni ambulančni voz, prtljažni voz in tri potniške vozove, namreč jeden voz 1. in 2. razreda, jeden voz 1. in jeden voz 3. razreda. Zada je bilo še pet voz.

Sprevodnik Pruhnicki, ki je bil na stajališču zadnjega voza, je opazil, da se nagiblje lokomotiva, in pogumno je brz nategnil zaviralnico. Tako se je odtrgala zvezna veriga in zadnjih pet voz je ostalo skoraj nepoškodovanih pred mostom. S tem svojim dejanjem je rešil ta sprevodnik večino vozečih se potnikov.

Iz vozov, ki so padli v valove, se je čulo nekaj trenutij pretresljivo vzdihovanje; lučice so se malo časa brlele, a kmalu so ugasnile in voda je zagnila vozove in nesrečnike v njih.

V temni noči so izstopili rešeni potniki. Sprevodniki so pri ti priliki pokazali svojo neustrahljivo požrtvovalnost. Tolazili so ljudi, pomagali so jim, da so srečno prispeli nazaj v Kolomejo; potaplajoče so reševali iz vode; v obče izvrševali so več, nego svojo dolžnost. —

Sprevodnik Bittner je n. pr. ne meneč se za to, da mu je lastno življenje v smrtni nevarnosti, pobiral ljudi, ki so v prvem strahu poskakali skozi okna, in nekatere rešil, ko so se že potapljali.

Bila je res grozna noč. V jednom prvih voz se je vozil vojaški zdravnik dr. Zeiler s svojo ženo, s katero se je bil ravno v soboto dne 26. junija poročil. Ko se je voz že nagibal, je odprl Zeiler okno in vrgel svojo ženo skozenj; voda jo je srečno zanesla na obrežje in tako si je rešila življenje. Sam je tudi skočil v vodo, toda tramovi so ga pahnili v vrtinec in ondu je utonil. Takih pretresljivih prizorov je bilo več.

Največ žrtev so pa pustili v Kosačovki — železničarji. V valovih so našli prezgodnjo smrt: 1. strojevodja Caher, 2. kurjač Krejčič, ki je ravno dne 27. junija hotel praznovati svojo poroko, 3. sprevodnik Ziembecki, 4. poštni sprevodnik Vlošinski, 5. poštni kontrolor Rudnicki in 6. poštni služabnik Djakov.

Poštnega oficijala Grädingerja so sicer rešili, toda vsled svojih hudih ran je dan kasneje v kolomejski bolnišnici umrl. Med ranjenimi je tudi sprevodnik Salič, o katerem upajo, da ozdravi.

Do mala vsi umrli železničarji in poštni uradniki so zapustili nesrečne vdove in celo vrsto nepreskrbljenih otrok.

Ob ti priliki se nam samo po sebi vriva vprašanje: Ali je še kje kak človek, ki po tacih dogodkih ne upošteva trudapolnega dela, ki je izvršujejo železničarji celi družbi v prid, in ki ne priznava, da je družba dolžna v vseh ozirih skrbeti za te trpine in jim olajšati njihovo delo?

Pred kolomejsko nesrečo se je vse zgodilo, kar je predpisanega. Železniški čuvaj je bil opravil svojo službo; vse se je zdelo, da je v redu. In vendar — kakšna nesreča se je zgodila!

➔ **Zahtevajte „Glasnik“ po gostilnah!** ➔

Zraven pa ne smemo pozabiti, da so nesreče na železnicah primeroma pogostne. Ni ga skoro železničarja v prometni službi, ki ne bi bil že kedaj blizu smrti. Reči smemo, da je njihova služba neprestana smrtna nevarnost. Strah, ki ga tolikrat živajo, vedno zapušča svoje žalostne nasledke, če si tudi rešijo življenje. Zato vidimo, da so železničarji večinoma vsi nervozni, naglo razdražljivi in da vsled tega navadno ne čakajo starosti.

Taka služba bi se morala drugače upoštevati, nego se sedaj, ko se prometno osebje brez nedeljskega počitka, brez rednega družinskega življenja, brez redne hrane in postelje izrablja in izkorišča, da se le kapitalizem masti. Več nego upravičena je torej zahteva, naj bi se železničarskega prometnega osebja služba zboljšala. Tri deset let take službe je čez glavo dovolj; sedaj traje redno 35 let. In pri tem bi se morali dve leti vsake železničarske službe, ki je združena z nočnim delom, ki zabranja, da ne morejo železničarji redno se hraniti doma in doma prenočevati, šteti za tri leta. Počitka se jim mora dati toliko, da jim na 24 ur ne pride po več, nego po 8 ur dela. Vsaj vsaka druga nedelja jim mora biti prost dan, da lahko opravijo svoje verske dolžnosti in se okrepčajo pri svojih rodbinah.

Železničarji tvegajo svoje zdravje in svoje življenje v korist drugim. Zato je pa tudi dolžnost, da se vsa družba najodločnejše potegne zanje.

Krščansko - socijalna železničarska organizacija v Ljubljani vrlo dobro napreduje. Pripredila sta se zadnji čas dva shoda, ki sta se lepo izvršila. K prvemu so prišli nagajat nekateri socijalno-demokratski kričači, katere so pa zborovalci, ker niso hoteli mirovati, posadili na hladno. Obakrat je poročal dr. Krek splošno o delavskih razmerah, o kapitalističnem gospodarstvu, o zasebnih železnicah in njihovem izkoriščanju delavskih močij in posebe o železničarskih potrebah. Navzoči so se prepričali, da se gre res za dobro stvar, in mnogo udov je že pristopilo novi organizaciji. Treba je, da se ta organizacija razširi po vseh slovenskih pokrajinah; pripravljeni smo na vseh krajih, kjer je po več železničarjev, prirejati shode in pojasnjevati naše razmere. »Glasnikovo« uredništvo je drage volje dalo prostora v svojem listu za železničarske zadeve. Vsak list bo odslej prinašal poročila in pojasnila v tem oziru. Čim se oglasi vsaj 200 železničarjev, ki bodo prejeli naš list, pridemo vsakemu listu »Glasnika« pol pole priloge samo za železničarske stvari. — Zato iskreno prosimo svoje somišljenike, naj se zganejo v tem oziru!

Modra naredba. Železniške družbe, katerih železnice prihajajo v London, so sklenile, da ne bodo kesneje nego do 6. ure zvečer navadne dni in do treh popoldne ob sobotah oddajale blaga svojim naročnikom in skladiščnikom. S tem se skrajša dotičnim delavcem (skladiščnim delavcem in uradnikom in voznikom) delavni čas. Samo na ta način bi bilo mogoče tudi pri nas urediti skladiščne razmere. Železnice bi morale

imeti določen čas, ob katerem se vsprejema in oddaja blago; ta čas bi moral biti tako urejen, da dobé skladiščni delavci potreben počitek. Vzlasti bi bilo potrebno, da se blaga preveč ne navleče ravno za nedelje na železnice. Sedaj trgovci najrajše sklepajo svoje pošiljatve ob sobotah in tako seveda ni mogoče misliti, da bi skladiščni delavci imeli proste nedelje in praznike. Ob nedeljah in praznikih imajo vsled tega trgovskega nereda največ dela; v ponedeljkih jih pa zato pošiljajo domov in časih trajajo take neprostovoljne počitnice še po več dnij. — Železniško ministerstvo hoče menda pri državnih železnicah omejiti ob nedeljah tovarne vlake. A 1. bi se moralo to zgoditi pri vseh železnicah in 2. to ni mogoče, če se preje ne napravi red pri sprejemanju blaga.

Letni dopust pri železničarskem osebju. V prošlem mesecu je izdal železniški minister odlok, s katerim zboljšuje letni dopust pri železničarskih uradnikih. Do zdaj je imel vsak uradnik od maja do septembra pravico na 14 dnij dopusta. Sedaj velja to-le: Uradniki, ki služijo do 10 let, imajo 14 dnij dopusta, z 10—20 službenih let 3 tedne, z 20—30 službenih let 4 tedne, nad 30 let služeči pa po 5 tednov. — Žalostno je, da se minister pri ti priliki ni spomnil drugega osebja. Ali imajo prometni in sploh železničarski služabniki kaj lažjo službo od uradnikov? Kako je vendar to, da se ob vsaki taki priliki najbolj trpeči in najbolj odgovorni uslužbenci prezirajo? Druzega vzroka ne vemo, nego da se štejejo navadni služabniki le v toliko, v kolikor se morejo izrabljati. Judovsko-liberalno gospodarstvo ne pusti, da bi se tudi tem pomagalo. Zato pa hočemo z največjo odločnostjo povzdigati svoj glas, dokler tudi nižjega železničarskega osebja ne doleti pravica. Gessmann je v svojem predlogu, ki ga je stavil v državnem zboru za železničarje v imenu krščansko-socijalne stranke, zahteval tole: **Dopust** se določa za vse o s o b j e v nastopnem redu, redno se daje najmanj 14 dnij, največ 6 tednov dopusta; i z v a r e d n o : po potrebi. Za nastop dopusta morajo izdelati predstojniki strogo natančen red (turnus), tako da pade dopust, če je le mogoče v mesece od maja do septembra. Čim več službenih let ima kedo, na tem več dopusta ima tudi pravico.

Na Dunaju se snuje »osrednje društvo avstrijskih železničarjev« (Centralverein des österreichischen Eisenbahn-Personales). Pravila bodo v kratkem potrjena in naša krščansko-socijalna železničarska organizacija se potem združi s tem osrednjim društvom. Glasilo dunajskih krščansko-socijalnih železničarjev je sedaj »Der Courier«, ki izhaja po dvakrat na mesec in se dobiva »Wien VIII/I Neudeggergasse Nr. 20, 2. Stock« za 1 gl. 56 kr. na leto. Vrh tega izhaja v našem smislu za 1 gl. 44 kr. na Dunaju »Das Signal«, ki se bo pa, kakor se za trdno nadejamo, kmalu združil s Courierjem. Kdor hoče brati pošten nemški list o železničarskih razmerah, mu toplo priporočamo »Courier«, krog katerega so se zbrali zastopniki vseh avstrijskih prometnih zavodov, kar jih je na Dunaju, kot spričuje sledeča vrsta mož, ki so v pripravljavnem odboru ime-

novanega osrednjega društva: K. Adeler nadsprevodnik južne žel., J. Feichtinger, sprevodnik drž. žel. družbe, K. Müller, skladiščni paznik severno-zapadne žel., Fr. Nadler, uradni pomočnik c. kr. drž. žel., A. Bauer, vlakovodja c. kr. drž. žel., J. Müller, vlakovodja južne žel., A. Geyer, sprevodnik južne žel., R. Schwindler, vozni mojster južne železnice, J. Fink, služabnik severne žel., A. Essler, služabnik severne žel., M. Wieser, skladiščnik severno-zapadne žel., P. Beck, uradni sluga Ferd. severne žel., Fr. Kovař služabnik severne žel., A. Holler, F. Kub strojevodja državne žel. družbe, L. Litauer, vlakovodja c. kr. drž. žel., R. Rosenauer, delavec, E. Hofbauer, pisarniški pomočnik, A. Krič, uradni sluga severne žel., J. Hüger, skladiščni nadpaznik severne žel., Fr. Zmenský, nadsprevodnik severne žel. J. Schraier nadsprevodnik severno-zapadne železnice. Krščansko socijalno železničarsko organizacijo Bog živi!

Iz neprevidnosti — po lastni krivdi. Jedno perečih vprašanj za železničarje se tiče nezgod. Vsaka nezgoda se sedaj na vse strani preiskuje in če je le mogoče, se krivda zanjo podtakne železničarju. Se že dobi kaka senca »neprevidnosti« ali »lastne krivde« in potem je ubogi ponesrečenec ob pripadajočo mu svoto. Po naši in vsacega pametnega človeka sodbi, ne bo pač nobeden tako neumen, da bi sam tiščal v nesrečo. Če se mu primeri, je gotovo zanj, ki trpi bolečine in velikrat izgubi celo svoje življenje, to najhujše. Zato je pa dolžno podjetje, kateremu služi, da poskrbi v takem slučaju zanj in za njegovo rodbino. Železniško ministerstvo naj se preje ko preje loti te stvari in naj izpremeni sedanje v mnogem oziru krivične določbe.

... in v ... — To je ...

Socijalni pogovori.

Naša organizacija se ni tako popolna, kakor bi bilo želeti. Razna gospodarska in druga društva, ki so se tekom zadnjih let ustanovila pri nas, tvorjajo še komaj začetek tega, kar nam je storiti, ako hočemo obrzdati kapitalizem in zatreti liberalno svetovno nazorje, ki je prvi in poglobitveni vzrok današnje socijalne bede. Treba torej še mnogo, mnogo dela! V tem oziru opozarjamo v zlasti na neko vrsto organizatoričnih naprav, ki je pri nas po največ še ne poznamo. To so namreč takozvane pomožne blagajne, ki jim je temelj v zakonu z dné 16. julija 1892 drž. zak. št. 202. Pri pomožnih blagajnah, ustanovljenih po imenovanem zakonu, zamoreš se zavarovati za slučaj bolezni, smrti, onemoglosti in starosti, tako da te mora društvo v teh slučajih podpirati oziroma plačevati rento ali v slučaju smrti skrbeti za pošten pogreb. Dalje pri teh blagajnah lahko zavaruješ svojo ženo in svoje otroke za slučaj, da umreš in jih nepreskrbljene zapustiš. Konečno pa zamoreš za-

varovati tudi kako tretjo osebo, recimo svoje otroke, tako da le ti ob določenem času za določen namen od blagajne dobé zavarovano svoto (n. pr. ob ženitvi ali možitvi primerno doto). Vidi se takoj, da je ta misel zelo uvaževanja vredna. Žal, da se je doslej premalo praktično uporabila; kajti od l. 1893 do konca l. 1895 bilo je po tem načinu ustanovljenih samo 15 blagajn, od katerih pa jih je dejansko l. 1895 delovalo le 10, dočim je bilo ostalih 5 še samo na papirji. Dohodkov imele so skupaj leta 1895 74.695 gold., izdatkov pa 54.430 gld, društveni zakladi pa so znašali 119.204 gld. Tudi pri nas treba se teh pomožnih blagajen oprijeti. Zato na delo, da ne zamudimo ugodnega trenutka, ko je še čas in valovi socijalne demokracije še niso razdrli zadnjega jeza.

Kako skrbi krščanska ljubezen za reveže. Najlepši dokaz, kako močna je krščanska ljubezen do ubogih trpečih ljudij nam javljajo sedaj časopisi. V Svici pobira milodare usmiljena sestra Flavija Bettler, ki s svojimi tovarišicami deluje med nesrečnimi zamorsklmi rodovi v srednji Afriki. 15 000 milj od atlantskega morja je njeno prebivališče Assaba, kamor ji je velela ljubezen do bližnjega. Tam učé sestre zamorce rednega življenja in jih pripravljajo za sv. krst. Divjaki tam grozno delajo z bolniki. Starejše bolnike izpostavljajo brez pomoči v gojzdu in jih prepuščajo divjim zverém. Sestre jih iščejo in oskrbljujejo v svoji bolnišnici. Nedavno se je šestdeset takih na smrt bolnih revežev dalo krstiti. Z otroki ravnaajo zamorci ravno tako surovo. Kedar se jim jih zdi preveč, jih mečejo proč; tudi za te uboge stvarice skrbe navdušene nune. Kraj, kjer prebivajo je zelo nezdrav. Rumena mrzlica je tam doma in mnogo sester je že pobrala v zorni mladosti. Po 4—5 mesecev po letu ni nobene kaplje dežja. V grozni vročini med divjimi zamorci pa izvršujejo Kristusove neveste dejanja krščanske ljubezni! — Na Dunaju biva sedaj misijonar o. Wehinger iz Birme v Zadnji Indiji. Tam je med 12 do 13 milijonov prebivalcev krog 30.000 gobovih. Zanje so ustanovili misijonarji posebno veliko selo, kjer jih oskrbljujejo brez razločka, kakšne vere so. Gobova bolezen je grozna, ker takemu bolniku polagoma odpadajo vsi udje: Noge, roke, ušesa, nos, punčice se jim razpokajo in po mnogih letih neznosnega trpljenja — umirajo. Gobovec gleda na lastnem telesu vedno razširjajočo se gnjilobo, ki širi gnjusen smrad po celi okolici. Nobeden se ni brigal zanje, dokler niso prišli med nje katoliški misijonarji. Ti živé z o. Wehingerjem na čelu vedno z njimi, jih spirajo, čedijo, jim kuhajo hrano in skrbé za vse njihove potrebe. V obupu jih tolažijo, v trpljenju jih krepe z nauki sv. vere. — Tja naj bi šli pogledat naši socijalni demokratje človeško revščino in moč krščanske ljubezni. Potem bi spoznali, da jedini temelj, na katerem se res more kaj vspešnega storiti za uboge trpine, je le Kristusova vera.

Kaj pomaga delavcem združevanje? Angleški delavci so nam gledé na združevanje najlepši vzgled. Nji-

Podpirajte krščansko-socijalno organizacijo!

hova strokovna društva so lepo vrejena in brez njihovega soglasja se ne more redno noben delavec vsprejeti ali odpustiti iz službe. Vrh tega so si osnovali lepo vrsto gospodarskih društev, ki so si pridobila tekom časa veliko premoženje. Sedaj znašajo ta društva: Pomožna društva 23,000.000 f. st. (1 funt šterl. = 10 gld.). Bolniška in zavarovavna društva 2,700.000 f. st. Pomožne blagajne 600.000 f. št. Obrtne hranilnice 20,000.000 f. št. Stavbna društva 52,000.000 f. št. Strokovna društva 1,600.000 f. št. Železniške hranilnice 2,800.000 f. št. Manjše blagajne 300.000 f. št. Konsumna društva 27,000.000 f. št. Zasebne hranilnice 5,000.000 f. št. Vrh tega imajo delavci še v poštni hranilnici krog 145,000.000 f. št.; tako da znaša njihovo skupno premoženje nabrano v imenovanih zavodih — 280,000.000 f. št. Posebno znamenito pa je, da imajo na Angleškem tudi delavci v večjem obsegu delnice obrtnih podjetij v rokah. Seveda so najmanjše delnice po 10 gld. ker zakon ne določa, da bi ne smeli biti deleži tudi majhni. Vsaka delnica se na Angleškem glasi na ime in je zapisana na to ime v javnih knjigah. Zato se lahko vé, kolko jih imajo delavci. Samo v Lenksiru je za 60 milijonov gld. predilniških delnic v njihovih rokah. Splošno po celi deželi pa za blizu 1000 milijonov gld. Trda in težka je bila pot, po kateri so izprva hodili angleški delavci, a zato so sedaj njihovi vspehi tím veselejši. Pri tem pa moramo svoje brave opozarjati, da angleške delavske zveze ne marajo za socialno demokracijo. Če bi se bila ta priklatila med nje, bi bili gotovo ves nabrani denar zapravili nenasitni voditelji in agitatorji. Samo s tem, da so trezno in pametno delavci sami si skušali zboljšati svoje stanje, so dospeli tako daleč. — Ko pregledujemo te ogromne številke, ki smo jih navedli, se nam vzbuja v srcu tolažljivo upanje, da bo tudi pri nas mogoče, kar je na Angleškem že vresničeno. Bog daj srečo našim delavskim zvezam, da bi se mogle tudi one krepko razvijati v blagor zatiranih delavskih stanov!

Socijalistično gibanje na Mažarskem. Mažarji so s svojim liberalstvom srečno povzdignili judovsko gospodarstvo v svoji deželi. Našo državno polovico so skubili, kar se je dalo in podpirali so spekulante, ki so ustanavljali razne tovarne, v katerih so drli uboge delavce, da je bilo groza. Liberalstvo je rodilo svoj sad. Socijalna demokracija se je jela širiti po Mažarskem in mnogo kmečkih okrajev je že popolnoma v socijalističnih rokah. Saj drugače tudi ni mogoče. Ljudstvu se je teptala njegova vera, jemali so se mu pogoji njegovega življenja in zato je pač pripravno za brezbožne, uporne nauke socijalističnih sleparjev. — Nam se zdi, da je to znamenje boljše prihodnosti. Socijalna demokracija bo razbila neumno mažarsko baharijo in bo rodila zdravo socialno smer; brez dvojbe bo tudi pripomogla, da se oživi čila krščanska ljudska stranka. V Alföldu bi bila prav kmalu med kmečkimi delavci buknila stavka, da bi se ne bilo moglo požeti žito. Nevarnost bila je že velika; nad 150 milijonov gld. bi bilo škode, ako bi se ne bila za sedaj vstavila. A kako se

je to zgodilo? Vlada je nagnala vojake in žandarje v alföldski okraj in je z orožjem prisilila uboge delavce k delu; vrh tega je pa tudi s silo privedla romanske in slovaške delavce, da bi namestovali domačine. A brez dvojbe je slo po tem načinu — zadnjikrat!

Drobtine.

Iz Železnikov smo dobili ta-le dopis: Slavnemu urednistvu »Glasnika« v Ljubljani. Z ozirom na članek, priobčen v Vašem cenjenem listu št. 15. z dne 10. junija t. l. pod nadpisom: »Kako se postopa z delavci?« Vas prosim, da blagovolite na podlagi § 19 tiskovnega zakona v prihodnjo številko sprejeti nastopni p o p r a v e k. Ni res, da je voditelj moje tvornice za žreblje delavca Jos. Hauptmanna vsled lažnjivega poročila o njegovih pripomnjah pri predzadnjem shodu katoliškega delavskega društva po 25-letni službi od dela odgnal. — Vzrok, da se je Hauptmannu služba zakonitim potom odpovedala, je bil sledeči: Hauptmann se ni hotel podvreči novemu, v moji tvornici vpeljanemu redu ter vjednomer hujskal druge delavce vkljub temu, da se je od vodstva moje tvornice v pričo drugih delavcev d v a k r a t posvaril in da se mu je zažugalo z odpustom, ako ne opusti hujskanja svojih sodelavcev. Ker je pa Hauptmann le naprej hujskal in vrhu tega tudi voditelju moje tvornice in kurilecu strojev pretil, je bilo vodstvo prisiljeno, odpustiti ga. Hauptmann je tedaj sam zakrivil svoj odpust, po katerem je postal mir v moji tvornici in so skoro vsi delavci voditelju moje tvornice nasproti se izjavili, da so veseli, da ta hujskač ni več v tvornici. Z odličnim spoštovanjem Johann Globotschnigg. — To je popravek, kakor ga je sicer dobremu a boelnemu Globočniku izvil nemsčutarski pisar njegov, po imenu Novak, ki se že sedaj pripravlja, da bi za njim podedoval ali vsaj priženil njegovo premoženje. Tedaj gorje delavcem! Hauptmana dobro poznamo in vemo o njem, da je pošten, delaven mož. Z novim redom, s katerim se je v Globočnikovi tvornici brez v z r o k a z n i ž a l a p l a č a, ni bil pač noben delavec zadovoljen. Popravek se izgovarja, da je bil H. zakonitim potom odpuščen. Tak zakonit pot pa ni vselej pravičen, g. Novak. Najslabše se pa pokaže ta mož s tem, da se sklicuje na »hujskanje«; tu se vidi, da hočejo taki možje zatreti vsako slobodno misel med delavci. Po naši sodbi bi bil moral navesti vsaj kak vzrok zavoljo dela. A tega ne vé. Zato mu mora pomagati splošna beseda »hujskanje«. Toda zapomnite si, da je tisočkrat večje hujskanje, če se delavcem znižuje že tako pičla plača in če se brez vzroka po dolgoletnem delu stari delavci — rodbinski očetje postavljajo na cesto, češ: Izrabil sem te, kolikor sem te mogel, sedaj pa lahko pogineš, če hočeš. To »hujska« vse poštenjake k uporju proti neznosnemu, požrešnemu kapitalizmu.

Socijalne razmere na Hrvatskem. Iz Zagreba: Hrvatski deželni zbor se snide, kolikor nam je

znano, dne 29. t. m. V sedanji svoji obliki ne daje nam še jamstva, da bode deloval za pravo srečo naroda hrvaškega, ker večina nima niti volje niti srca za narod, ampak se vdaje popolnoma v roke banove, katere so pa zopet zvezane z vezmi mažarske vlade. Opozicijski poslanci, po številu v manjšini ali po zmožnostih visoko nad vladinovi, morali bi sedaj opustiti tiste prazne prepire, ampak se prijeli dela, da ne zgube zupanja, katero stavlja narod v nje. To pa bode najbolje zaslužili, ako se bodo zavzeli za gospodarstveno stran narodnega življenja — za kmeta in delavca. — Kmečki stan posebno na nekaterih mestih hudo propada, veliki davki in nesloga med njimi ga ubijajo. — Obrtnike tlači židovska konkurenca, delavci pa so med seboj razdejani na štiri strani. Eni se sploh ne zavedajo, drugi so socijalni demokrati, tretji so »čisti«, četrti »nečisti«. In dokler so med seboj tako razdejani, smejo se jim kapitalisti. — Za kmete, obrtnike, delavce naj se zavzemo poslanci, če tudi ne bodo dosegli, kar bi bilo pravično in za narod koristno, vendar bo narod še bolj spoznal, kdo mu je prijatelj, a kdo ni. Poslanec Ruzić je že v lanskem zasedanju precej pravičnih in koristnih predlogov predlagal, ali ban in njegova »boljša polovica« narodna stranka »ne vidi nič, ne sliši nič, ko bil bi mrtva stvar«. Rečeni poslanec, v gospodarskih stvaréh dobro podučen, naj le nadaljuje svoje delo, narod ga bo blagoslavljajal. Kar se delavcev tiče, jih je velik del, kar je namreč čistih, Frankove stranke, ali ta stranka, ker ima samo dva moža, ne bo se mogla zavzeti niti za kmeta niti za delavce. Složna opozicija ima sicer precej mož in vrlih govornikov, ali nima toliko odziva pri delavcih, kateri so se koj na začetku spora odločili v večini za Franka. Naša misel je ta, da bi bil že enkrat čas, da se zgube vse tiste malenkosti, za katere se med seboj prepirajo. Glavna je dandanes med krščanstvom in liberalizmom. Kaj je Hrvatom liberalizem donesel, to vsak vidi. Tujec mu v hiši gospodari, dokler ne bode na boben prišla. Tedaj bi se vsak razumen Hrvat moral odvrniti od liberalizma ter se postaviti na tla krščanskih načel; na tem stalu pa potem iskati narodu to, kar mu gre po božjem, naravnem in povjestnem pravu. To je, da v tej borbi ne bi smeli voditelji gledati na sebe, ampak samozatajno, požrtvovalno delovati. Vsi poslanci tedaj v deželnem zboru, kateri niso hlapci židovske mažarsko-liberalne banove stranke, naj se zjedinijo v krščansko-hrvaško stranko, a Obzoraši, čisti in nečisti da se ne prepirajo, ker drugače ne bode niti letošnja lepa zmaga nič pomagala. Tedaj na delo za »krst časni i slobodu zlatnu!«

Kam vodi socijalistična agitacija? Šestinseddeset kmetov je stalo te dni v Zagrebu pred sodiščem, ker so bunili s soci.-dem. sanjarijami ljudi. Vodja teh kmečkih demokratov je neki Stevo Veljin, ki je bil že dve leti in pol zaradi uboja zaprt. On je zvit in zagrizen socijalist, drugi so bili pa večinoma zapeljani. Trdili so, da so se zato oprijeli socijalne demokracije, ker potem ne

bo treba plačevati davka, tobak se bo smel slobodno saditi, vse premoženje se bo razdelilo, itd. S takimi oslarijami spravljajo brezvestni kričači ubogo ljudstvo v ječe.

Duhovniška prostost. Socijalni demokrati tako radi očitajo katoliškemu duhovniku, da imajo ti vse v rokah in da so tako rekoč gospodarji v sedanji družbi. In vendar je ni grje laži, nego je ta. Niti splošnih državljskih pravic ne puste nebrojni nasprotniki katoliškemu duhovniku. Najsvetejše stvari so po sedanjih zbornicah v nevarnosti. Obravnavajo se tudi zgolj cerkvene zadeve; država se vtikuje v vse, duhovnik naj bi pa ob času volitve molčal in se ne smel potegniti za božje in človeške pravice. V našem državnem zboru je velikonemski kričač Šenerer stavljal predlog, naj se naredi postava, po kateri naj bi se vsi tisti duhovniki kaznovali, ki bi na prižnici zinili kako besedo o volitvah. Za ta predlog so vstali tudi slobodoljubni socijalni demokrati. Še huje je pa na Hrvaškem. Tam je liberalizem še v cvetu. Mažarji so v svoji državi uvedli celo civilni zakon. Uradniki poročajo ljudi. Tudi na Hrvaško bi se to prav lahko preselilo, in sveta dolžnost je velevala duhovnikom, da so pri zadnjih volitvah delali za krščanske moze. Zagrebški veliki župan je po končan h volitvah, pri katerih so na mnogih mestih propadli liberalni vladni kandidatje, svojim podložnim uradnikom naročil v tem oziru, naj mu natančno poročajo, kateri duhovnik je pri volitvah kaj agitiral proti vladnim kandidatom. Sedaj so že tri duhovnike zaprli, ker so izvrševali svojo sveto dolžnost. — Taka je prostost katoliških duhovnikov!

Kam vodi kapitalizem. Na Laskem propada od dné do dné predilniški obrt, ker veliko več proizvajajo, nego se spravi v denar. Vzrok temu je izrabljanje delavcev. Po celem Laskem je še ponočno in otroško delo v navadi. Dela se čez mero in tako na zadnje oba propadeta: Delavec od utrujenosti, delodajavec pa zato, ker ne more blaga prodati. In prodati ga zopet ne more zato, ker nima nižje ljudstvo niti za najpotrebnejši živež zadostnega zaslužka. Tako se kapitalizem samega sebe vjeda na Laskem in — pri nas!

Grozno pomanjkanje trpe tkalci na severnem Češkem. V Celni in Mladkovi je 177 rodbin z 800 ljudmi skorej brez dela. Najboljši zaslužek teh revežev je po 30 kr. na dan, navadno le kakih 15 kr. Za štirinajst doij po trudapolnem delu zasluži tkalec kaka dva goldinarja. Kedor more, se izseli. — Tudi pri nas na Slovenskem imamo več takih krajev, kamor trka revščina z vso svojo silo. Železniki, Kropa in Kamna gorica, kjer je že skoraj popolnoma propadel žebljarski obrt, so kraji podobni imenovanim češkim. Odkod pomoči?

Nedeljski počitek v trafikah. Finančni minister je izdal dne 25. junija odlok, po katerem se uvaja nekaj nedeljskega počitka v trafikah. Po njegovem se sme ob nedeljah prodajati tobak le 6 ur in sicer 4 dopoldne, 2 popoldne. Gosposka pa mora popoldanji počitek tako razdeliti, da bo vsaj po jedna trafika v posamnih

krajih po mestih vedno odprta. O velikih praznikih ne velja ta odlok, ki je pač le malo več, nego pesek v oči.

Socijalni demokratje in vera. Nedavno je umrla v Gentu petnajstletna hčerka soc. dem. delavca Zofija A. Med boleznijo je večkrat poskušal goreči duhovni pastir, da bi jo pregovoril, naj bi prejela sv. zakramente. Toda vedno ga je zapodila, češ da hoče vedno ostati zvesta slobodomiselna. — Pri pogrebu je nesla pred ravnijo jedna njenih socijalno-demokratičnih soderuginj — rudečo zastavo. Za njo so šle šolarice iz slobodomiselne šole s svojo učiteljico. Pri grobu je brala zastavonositeljica govor v slovo, v katerem je prisegala, da hoče ravno tako umreti, kot njena tovarišica. — Tako daleč pride kmalu tudi pri nas, če se z vsemi silami ne vstavimo in ne napovemo najodločnejšega boja socijalni demokraciji. Ali hočemo res pustiti, da naše delavsko ljudstvo tako strašno propade? Kristan se je na Dunaju hvalil, da se med Jugoslavnani širi socijalna demokracija tudi na kmetih. Ali bomo spali pri tem?

Kako plačujejo socijalni demokratje svoje delavce? Z Luksemburskega prihaja zanimiva novica, da propadajo socijalno demokratični obrtni zavodi. Saj družega tudi ne zaslužijo. Uboge delavke so plačevali v teh tvornicah po 19 vinarjev na dan. Godilo se je tudi tu tako, kot povsod drugod, kjer soc. dem. vladajo. Nekateri zvitni in zlobni voditelji se obogatijo, delavci so pa na slabšem, nego kjer koli drugod. Vsaka bolniška blagajna, kjer socijalisti gospodarijo, kmalu zaškriplje. V Pragi je bilo v nji 90.000 gld. rezervnega zaklada, dokler je niso socijalisti v roke dobili. Ti so nastavili svoje sodruge pri nji, jim mastno plačevali za njihove agitacije in sedaj ima blagajna 40 000 gl. primanjkljeja. — V Avstraliji so uredili socijalni demokratje poljedelske občine po svojih načelih, ki so sedaj popolnoma propadle. Slabo so delali, dobro živeli in tako so srečno nasekali šestkrat toliko dolga na svoja posestva, kot so bila vredna. — Kedor ni na glavo padel, mora iz takih dogodkov vendar izprevideti, da vsa soc. dem. ni družega, nego gola sleparija.

Poraženi sodrugi. Na Gomilskem je socijalist Ropas sklical ljudski shod. Krščanski možje so bili v veliki večini in so izvolili svoje predsedstvo. Ropasu je odgovarjal za našo stvar navdušeni kaplan Alojzij Kokelj in ga izvrstno točko za točko zavrnil. — Iz srca častitamo štajarskim bratom zavoljo te znamenite zmage.

Kršćanska sociologije. Pod tem naslovom je spisal učenj moravski Őeh prof. dr. Robert Neuschl znamenito knjigo, ki obravnava vse stroke socijalnega vprašanja. Izobraženejšim svojim bravcem, ki so večji češčine, jo toplo priporočamo. Naroča se v tiskarni rajradskih benediktincev v Brnu. Izhaja v zvezkih po 50 kr.

Za dom delavskih stanov!

Bog plačaj gg.: prof. Anton Zupančič 30 gold., prof. Anton Kržič 5 gld., dekan in dež. poslanec Tomaž Kajdiz 5 gld., kaplan Fr. Avsec 2 gld., prof. dr. I. Janežič 1 gld.

Fr. Breskvar
knjigovez Pred škofijo št. 6

se priporoča obilnemu naročevanju. Vzlasti ima v zalogi mnogo trpežnih, lepih platnic za knjige družbe sv. Mohorja. Izdeluje vsakoršne, tudi najfinejše platnice. Prevezava misale. Priporoča platnice za Pleteršnik-Wolfov slovar 1 zv. — 90 kr., z vezavo vred 1 gld. 40 kr., platnice za Dom in Svet po 70 kr., z vezavo 1 gld. 20 kr.

Josip Cvetrečnik,
sobni slikar
v Ljubljani, Karlovska cesta 2
24-13 se priporoča.

Čast domačemu obrtu!

Svoji k svojim!

Preč. duhovščini in sl. občinstvu se priporočam v izdelovanje vsakovrstne obleke po zelo nizki ceni z dobro postrežbo

Fr. Pavšner
krojač
Valvazorjev trg št. 4
v Ljubljani.

Kdo pije
Kathreiner
Kneippovo sladno kavo?
Vsak
kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav ostati in si kaj prihraniti.